

COMPOSICIÓN DE TEXTO (tema de tipo histórico)

OPCIÓN 1

Os seguintes documentos serven de base para a realización dunha composición sobre a desamortización, que xunto con outras medidas (abolición do réxime señorial, desvinculación dos morgados...) conforman o que podemos considerar en conxunto a reforma agraria liberal. Os tres primeiros documentos explicitan o tipo de bens afectados por cada medida desamortizadora, expoñendo o primeiro deles os obxectivos que se pretenden acadar. Os dous últimos textos son valoracións do proceso desamortizador no seu conxunto feitas na época actual por historiadores, que deben axudarche a facer un balance do mesmo, pois o primeiro deles (Doc.4) céntrase nos resultados sociais da desamortización, mentres o segundo (Doc.5) atende sobre todo aos efectos financeiros e económicos.

Doc.1.-Desamortización de Mendizábal (1836):

“Señora: vender a masa de bens que viñeron ser propiedade da nación non é tan só cumprir unha promesa solemne e dar garantía positiva á débeda nacional por medio dunha amortización exactamente igual ao produto das rendas; é abrir unha fonte abundantísima de felicidade pública, vivificar unha riqueza morta, desobstruír as canles da industria e da circulación, apegar ao país polo amor natural e vehemente a todo o propio, anhear a patria, crear novos e firmes vínculos que liguen a ela; é, en fin, identificar co trono excelso a Isabel II, símbolo da orde e da liberdade (...), crear una copiosa familia de propietarios (...).

Art. 1. Quedan declarados en venda desde agora tódolos bens raíces de calquera clase que pertencesen ás comunidades e corporacións relixiosas extinguidas”.

Doc.2.-Desamortización de Espartero (1841):

“Art. 1. Tódalas propiedades do clero secular (...) son bens nacionais (...).

Art. 3. Decláranse en venda tódalas propiedades, dereitos e accións do clero catedral, colexial, parroquial, fábricas das igrexas e confrarías”.

Doc.3.-Desamortización de Madoz (1855):

“Art. 1. Decláranse en estado de venda (...) tódolos predios rústicos e urbanos, censos e foros pertencentes:

Ao Estado. Ao clero. Ás Ordes Militares (...). Ás confrarías, obras pías e santuarios (...). Aos propios e comúns dos pobos. Á beneficencia. Á instrución pública e calquera outros pertencentes a mans mortas, xa estean ou non mandados vender por leis anteriores”.

Doc.4.-O xurista e historiador Francisco Tomás y Valiente axuíza así a desamortización:

“En suma: que a desamortización municipal se cadra non debeu facerse e que a de bens eclesiásticos e outras “mans mortas” non debeu facerse como se fixo. Pero toda a burguesía, mesmo a de esquerdas, quixo desamortizar, e por conseguinte a desamortización foi un feito consumado (...).

Tamén considero innegable que o sistema desamortizador preferible en función do logro duns beneficios xerais, non debeu ser o de Mendizábal e Madoz (isto é, o do partido progresista), senón o aconsellado no seu día por Flórez Estrada (...). Este era o único capaz de facilitar a creación dunha clase media rural de pequenos propietarios, coa que se estabilizaría no noso país o réxime liberal, e se enchería o baleiro entre o latifundista e o braceiro”.

Doc.5.-O historiador Josep Fontana exprésase do xeito seguinte:

“¿Para que serviu a desamortización? Desde o punto de vista do goberno a resposta é relativamente sinxela. Na etapa de Mendizábal, para salvado da bancarrota e axudarlle a gañar a guerra civil. Na da chamada lei Madoz, para financiar a construción da rede ferroviaria. Penso que a medida exacta en que estas vendas redundaron en proveito do Estado non debe minimizarse”.

COMPOSICIÓN DE TEXTO (tema de tipo histórico)

OPCIÓN 2

Tendo en conta os seguintes documentos, aos que debes referirte ao longo da túa exposición, debes elaborar unha redacción sobre a ditadura do xeneral Primo de Rivera, centrándote nos ámbitos político e económico. O golpe de Estado (Doc. 1), aprobado por Afonso XIII, pon fin ao réxime constitucional e instaura no goberno a un Directorio Militar que será sucedido en 1925 por un Directorio Civil (Doc. 2). Os éxitos militares en Marrocos e un crecemento económico sustentado no nacionalismo e no intervencionismo (Docs. 3 e 4) non puideron evitar a caída do ditador en 1930, enfrontado a unha crecente oposición (Doc. 5) e ao cambio de tendencia na conxuntura económica internacional.

Doc.1.-Manifiesto do xeneral Primo de Rivera (13 de setembro de 1923):

“Españóis: Chegou para nós o momento máis temido que agardado (...) de atender o clamoroso requirimento de cantos, amando a Patria, non ven para ela outra salvación que libérala dos profesionais da política, dos que por unha ou outra razón nos ofrecen o cadro de desventura e inmoralidades que comezaron no ano 98 e ameazan a España cun próximo fin tráxico e deshonoroso (...).

Non vimos chorar mágoas e vergoñas, senón poñerlles axiña radical remedio, para o que requirimos o concurso de todos os bos cidadáns. Para iso (...) constituirase en Madrid un Directorio Militar con carácter provisorio encargado de manter a orde pública (...)”.

Doc. 2.-Proposta de Primo de Rivera a Afonso XIII para substituír o Directorio Militar por un Directorio Civil (1925):

“En suma, señor, para expoñer o meu pensamento clara e sinceramente, o que propoño a V. M. é a substitución dunha ditadura militar por outra civil e de organización máis axeitada, pero non menos vigorosa. E permítome propoñelo así, recollendo a arela popular, que só teme do cambio de goberno que se debiliten os resortes do mando que foron carácter do Directorio militar, cuxa vida, como xenuína representación do exército e da mariña, que tan patrioticamente ofreceron o prestixio dos seus nomes corporativos a este arriscado labor, non debe levarse a momento de desgaste ou de quebranto; nin tampouco debe subtraerse por máis tempo ao país, na súa representación civil, que é a axeitada e tan manifestamente está da nosa parte, a participación e a responsabilidade na obra de reconstituílo e reeducalo administrativa e politicamente”.

Doc. 3.-José Calvo Sotelo, na súa obra *Mis servicios a España* (1931), expón e defende as que foran liñas mestras da actuación económica da ditadura:

“As ditaduras propenden fatalmente ao intervencionismo. O seu omnímodo poder é incompatible coa inhibición (...). O intervencionismo de Primo de Rivera abrangueu a agricultura, a industria, o mesmo comercio (...). Primo de Rivera profesou un entusiasta nacionalismo económico que eu compartín co máis caloroso fervor. Pero o noso nacionalismo mantívose dentro de correctísimos límites. A xuízo do xeneral, España debía nacionalizar unicamente: a) as industrias para as que a primeira materia se obtén no noso territorio; b) as que dentro do ámbito nacional de consumo poden achar mercado suficiente de vida; c) as indispensables para asegurar a nosa independencia política nacional”.

Doc. 4.-Incremento da produción en España en diversos sectores, 1922-1930:

	1922	1930
Mineira e industrial (base 1906/13=100)	84,7	144
Enerxía eléctrica (millóns de Kw.)	1.040	2.609
Aceiro (toneladas)	326.136	953.673
Cemento (toneladas)	729.035	1.820.011

Doc. 5.-Rematada a ditadura, Ángel Ossorio, que sería deputado nas Cortes republicanas, axuíza así a situación de España:

“E despois de seis anos longos de Ditadura, ¿que queda en España? (...). Roto o Exército con múltiples sublevacións sucesivas (...); rota a Universidade, coas aulas pechadas (...); rota a Facenda, coa moeda derrubada (...); rota a Xustiza (...).

Todas as forzas lexítimas, rotas; pero, en troques, intactas todas as forzas nocivas (...): o caciquismo en pé, as súas falanxes unidas; o sindicalismo revolucionario, latente e previsto; os extremismos nacionalistas, máis esaxerados que antes; nin un só dos elementos da patoloxía nacional quedaron suprimidos ou atenuados”.

COMPOSICIÓN DE TEXTO (tema de tipo histórico)

OPCIÓN 1

Os seguintes documentos permiten a realización dunha redacción que teña por tema central as relacións entre a Igrexa e o Estado dende a implantación do liberalismo na década de 1830 ata o franquismo. Dende a inicial confrontación que a liquidación do Antigo Réxime supón, e que exemplifica a desamortización (Doc.1), as relacións Igrexa-Estado serán cambiantes, en función do carácter conservador ou progresista dos distintos gobernos e réximes políticos; en liñas xerais, nos períodos de predominio conservador o poder político favoreceu á Igrexa, facéndolle importantes concesións e buscando o seu apoio (Doc.2), ocorrendo o fenómeno contrario en momentos como a Segunda República (Doc.3). A Igrexa, que non agachou as súas simpatías polo bando sublevado durante a guerra civil, constituiría un dos piares do réxime franquista (Doc.4). Lembra que debes contextualizar os documentos e referirte aos seus contidos ao longo da túa exposición, pois non se trata de elaborar o tema de referencia á marxe das fontes propostas.

Doc.1.-Desamortización (1836):

“Art. 1º. Quedan declarados en estado de venda dende agora todos os bens raíces de calquera clase que pertencesen ás comunidades e corporacións relixiosas extinguidas (...)”.

Doc.2.-Concordato entre o Estado español e a Santa Sé (1851):

“Art. 1. A relixión católica, apostólica, romana, que con exclusión de calquera outro culto continúa sendo a única da nación española, conservarase sempre nos dominios da S. M. Católica con todos os dereitos e prerrogativas de que debe gozar segundo a lei de Deus e o disposto polos sagrados canons.

Art. 2. Na súa consecuencia a instrución nas Universidades, Colexios, Seminarios e Escolas públicas ou privadas de calquera clase, será en todo conforme á doutrina da mesma relixión católica; e a este fin non se poñerá impedimento ningún aos bispos e demais prelados diocesanos encargados polo seu ministerio de velar pola pureza da doutrina da fe e dos costumes, e pola educación relixiosa da xuventude no exercicio deste cargo, mesmo nas escolas públicas”.

Doc.3.-Constitución de 1931:

“Art. 3. O Estado español non ten relixión oficial (...).

Art.26. (...) O Estado, as rexións, as provincias e os municipios non manterán, favorecerán, nin auxiliarán economicamente ás Igrexas, Asociacións, e Institucións relixiosas. Unha lei especial regulará a total extinción, nun prazo máximo de dous anos, do orzamento do clero”.

Doc 4.- Normas para la Escuela Primaria. 1939. Año de la Victoria:

“O oprobio dunha escola laica rematou. Para formar españois profundos, crentes e patriotas austeros España rexorde, gloriosa, polo esforzo decidido e xigante dos seus fillos, dos que morreron alegremente por ela, dos que por ela se sacrificaron e quixeron renderlle o mellor e máis espléndido da súa vida. A Escola ten que recoller o ambiente heroico das xuventudes guiadas polo Caudillo á vitoria...

1ª A reposición do Santo Crucifixo marca a apertura do curso (...).

2ª Ademais do retrato do Caudillo, haberá no salón de clase unha imaxe da Virxe, con preferencia da Inmaculada, e en sitio preferente (...).

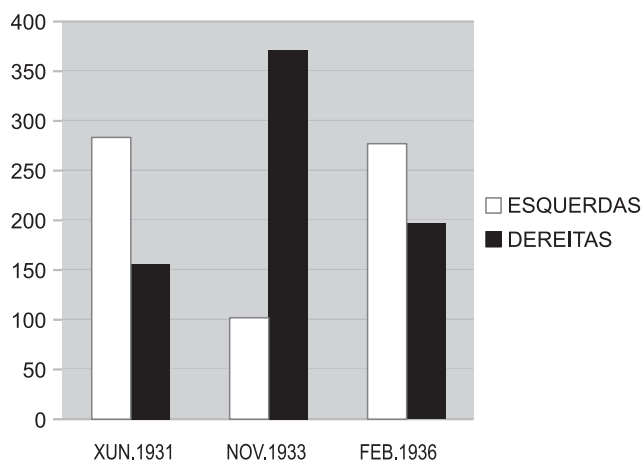
4ª Á entrada na escola os nenos saudarán co tradicional *Ave María Purísima*, sendo contestados polo mestre: *Sin pecado concebida* (...).”.

COMPOSICIÓN DE TEXTO (tema de tipo histórico)

OPCIÓN 2

Os documentos seguintes permiten elaborar unha composición sobre a evolución política da Segunda República ata o golpe de estado de xullo de 1936. Tal evolución estivo en gran parte marcada polos resultados das diferentes eleccións a Cortes (Doc.1). Na primeira etapa, a composición do Parlamento posibilita a promulgación dunha Constitución (Doc.2) que abre o camiño a importantes reformas en diferentes ámbitos; o triunfo das dereitas en 1933 supón un xiro esencial, manifesto xa no programa electoral que se pretende aplicar (Doc.3); por último, o resultado electoral de 1936 reinicia de xeito acelerado a política de reformas (Doc.4), pero coa ameaza crecente dun golpe como o que se denuncia no Doc.5. Lembra que debes apoiarte nas fontes subministradas para elaborar a túa redacción.

Doc.1.-Gráfico simplificado (esquerdas/dereitas) dos resultados electorais de 1931, 1933 e 1936:

Doc.2.-Constitución de 1931:

“Art.1. España é unha República democrática de traballadores de toda clase, que se organiza en réxime de liberdade e de xustiza (...).

A República constitúe un Estado integral, compatible coa autonomía dos municipios e das rexións (...).

Art.3.-O Estado español non ten relixión oficial (...).

Art.39. Os españois poderán asociarse ou sindicarse libremente (...).

Art.44. Toda a riqueza do país, sexa quen for o seu dono, está subordinada aos intereses da economía nacional (...).

A propiedade de toda clase de bens poderá ser obxecto de expropiación forzosa por causa de utilidade social mediante adecuada indemnización (...). Cos mesmos requisitos a propiedade poderá ser socializada (...).

Art.48. A ensinanza primaria será gratuíta e obrigatoria. A ensinanza será laica (...).”

Doc.3.-En outubro de 1933, o xornal ABC publica o programa electoral da candidatura antimarxista por Madrid:

“Os candidatos da coalición antimarxista defenderán resoltamente e por riba de todo a necesidade dunha inmediata derogación (...) dos preceptos, tanto constitucionais coma legais, inspirados en designios laicos e socializantes (...); traballarán sen descanso para acadar a cancelación de tódalas disposicións confiscadoras da propiedade e persecutorias das persoas, das Asociacións e das crenzas relixiosas (...). A impedir que a política anticatólica, antieconómica e antinacional, representada polo socialismo e os seus subalternos (...), prevaleza (...) na gobernación do Estado, irán vigorosa e enerxicamente encamiñados tódolos nosos esforzos”.

Doc.4.-En xaneiro de 1936, a Fronte Popular presenta o seu pacto-programa:

“Como suposto indispensable de paz pública, os partidos coligados comprométense:

1º. A conceder por lei unha ampla amnistía dos delitos político-sociais cometidos posteriormente a novembro de 1933 (...).

Restablecerán o imperio da Constitución (...).

Derrogarán inmediatamente a vixente lei de arrendamentos (...). Consolidación na propiedade, previa liquidación, aos arrendatarios antigos e pequenos (...).

A República ten que considerar o ensino como atributo indeclinable do Estado (...). Impulsarán, co ritmo dos primeiros anos da República, a creación de escolas de primeira ensinanza”.

Doc.5.-José Díaz, secretario xeral do PCE, denuncia nas Cortes a existencia dun complot contra o goberno da Fronte Popular (15 de xullo de 1936):

“Señor Gil Robles (...), estamos completamente seguros de que en moitas provincias de España se están a facer preparativos para o golpe de Estado (...). Todos estamos vixiantes, a fin de que non poidades levar a cabo os vosos intentos porque, de facelo así, levaredes a España polo camiño polo que a levastes neses dous anos de represión, de fame e de descrédito para o país. Nós non queremos esa España, senón unha España democrática, onde haxa benestar para os obreiros e para as clases populares (...). Non queredes acatar o que representou o triunfo do 16 de febreiro, e de aí a vosa política e a vosa actuación”.

Criterios de Avaliación / Corrección

CONVOCATORIA DE XUÑO

Dado que a proba consiste na composición dun texto, como criterio xeral de avaliación terase en conta a suxeición ás pautas básicas que rexen a expresión escrita, esencialmente a precisión léxica, a corrección da sintaxe, a claridade na expresión e a coherencia na exposición das ideas.

En canto ós contidos concretos tratados na redacción, e referidos ós documentos presentados, deberían ser abordados os seguintes:

OPCIÓN 1

- A desamortización, o seu significado e a súa importancia no conxunto das medidas que configuran a reforma agraria liberal.
- Os distintos bens afectados.
- Obxectivos financeiros, socioeconómicos e políticos.
- Resultados neses mesmos ámbitos.

-É pertinente, pero non esixible, facer algunha referencia ás peculiaridades da desamortización en Galicia: transferencia de rendas, non de propiedades, no caso da eclesiástica, e fracaso da lei Madoz.

OPCIÓN 2

- O golpe de Estado, consentido polo monarca, como intento de “solución” á longa crise do réxime restauracionista.
- Os fundamentos ideolóxicos, políticos e institucionais da ditadura primorriverista. Directorio militar e Directorio civil.
- As bases do crecemento económico: conxuntura internacional, intervencionismo estatal e nacionalismo económico.
- A caída do ditador: inicio da crise económica, perda de apoios e incremento da oposición política.
- É pertinente aludir á inminente caída da monarquía borbónica.

CONVOCATORIA DE SETEMBRO

Dado que a proba consiste na composición dun texto, como criterio xeral de avaliación terase en conta a suxeición ás pautas básicas que rexen a expresión escrita, esencialmente a precisión léxica, a corrección da sintaxe, a claridade na expresión e a coherencia na exposición das ideas.

En canto ós contidos concretos tratados na redacción, e referidos ós documentos presentados, deberían ser abordados os seguintes:

OPCIÓN 1

- As relacións Igrexa-Estado como asunto recorrente na historia da España Contemporánea, cun tratamento cambiante en función da maior ou menor sintonía política entre as dúas partes.
- A desamortización de Mendizábal entendida como ruptura co Antigo Réxime neste ámbito, comentando a perda de poder económico e político que implica para a Igrexa e a confrontación entre esta e o novo Estado liberal.
- O Concordato de 1851, como mostra de reconciliación entre Estado e Igrexa pulada pola hexemonía do moderantismo durante o reinado de Isabel II.

-A instauración dun Estado laico en 1931 como acentuación do conflito e –en relación coas reformas noutros ámbitos– factor explicativo da postura da Igrexa a prol dos sublevados en 1936.

-O peso da Igrexa na conformación do franquismo e a posición de privilexio que ocupará durante a ditadura, exemplificada no abandono dun sistema educativo laico.

OPCIÓN 2

- As diferentes etapas que marcan a vida política da Segunda República, en consonancia cos resultados electorais de 1931, 1933 e 1936.
- Caracterización das principais forzas políticas e os seus respectivos apoios sociais e institucionais.
- As políticas aplicadas en cada unha das etapas, atendendo esencialmente ós ámbitos mencionados nos documentos: rexional, educativo, relixioso, agrario.
- O golpe de Estado de 1936, que inicia unha guerra civil, como clímax da confrontación.